

Foto; Hans Lundmark, Larv

Slutrapport Lokal Vindkraftsutveckling Projektnummer 31622-1

PROJEKTLEDARE

Cecilia Andersson

*Hela Sverige
ska leva!*

www.helasverige.se

Förord

Syftet med Projekt Lokal Vindkraftsutveckling har varit att engagera lokalbefolkningen på den svenska landsbygden att ta tillvara möjligheterna som vindbruket ger och att underlätta vindkraftsutbyggnaden. Ett av målen med projektet har varit att entusiasmera människor på den lokala nivån att ta initiativ till etableringar. Ett annat har varit att underlätta vid samråd.

Projektet Lokal Vindkraftsutveckling har drivits av Hela Sverige ska leva i samverkan med Nätverket för Vindbruk och har till större del finansierats av Energimyndigheten. De *noder som närmast berörts är Halland som arbetar med tillstånd och planering samt noden Kalmar i vissa delar eftersom näringsliv och marknad ingått i projektet.

Rapporten är skriven av projektledare Cecilia Andersson.

Januari 2010

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Summary	5
Bakgrund	6
Projektets mål	7
Projektledning och medverkande	7
Aktiviteter	8
Resultat	9
Fortsättning	10
Kommentarer	10
Slutsatser	11

Sammanfattning

Tidigt under 2008 började Hela Sverige ska leva engagera sig i vindbruket. Medel söktes hos Energimyndigheten och positivt beslut kom i slutet på 2008. Projektet är genomfört med mål och syfte att stödja och mobilisera den lokala nivån att engagera sig i vindkraftsutbyggnaden. Vi såg möjligheten att komplettera det pågående arbetet med att skapa hållbara bygder, eftersom en del i omställningsarbetet av svenska samhället kräver just tillgång till förnyelsebara energikällor.

Vårt tillvägagångssätt har varit att både arrangera egna och delta i andras aktiviteter. Vi har under projektperioden deltagit vid ett 20-tal möten/tillfällen där lokalvindkraft har stått i fokus. Tema och frågeställning där vi varit inbjudna har varit utifrån beställarens önskan.

Via projektet initierade och genomförde vi tre nationella seminarier. Seminariet ”Byavind I, II och III” med övergripande tema - Lokal vindkraft och dess nytta för lokalsamhället, dock hade vi olika fokus; Byavind I, bydepong/ersättning för intrång i livsmiljön. Byavind II, kooperativt ägande. Byavind III, vindkraft på lantbruk och skogsbruk.

Hela Sverige ska leva har ett stort eget nätverk i landsbygdssverige och omfattande medlemsverksamhet så vid två höstmöten och ett årsmöte har vindkraftsfrågorna haft en given plats.

Till samarbetsparter har vi haft Tore Wizelius, Vindform, författare till flera böcker om vindbruk, regionala energibolag, ideella och lokala vindkraftsföreningar samt länsbygderåden inom Hela Sverige ska leva. De som bjudit in oss har varit länsstyrelser, länsbygderåd, vindkraftsföreningar med flera.

Vår målpuppfyllelse var bland annat att entusiasmera till vindkraftsetableringar och vi har fyllt ett behov av mötesplatser för frågorna. Många har entusiasmerats att gå vidare med sina projekt. Vi har kunnat förmedla och överföra kunskap och goda exempel mellan olika nivåer – lokal, kommunal, regional och projekterare.

På flera håll har vi också mött motstånd och ilska över projekt som hanterats dåligt i samrådsförförande och med bristfällig information. Enskilda och grupper har upplevt sig ignorerade och åsidosatta och att deras synpunkter inte tagits tillvara.

Hela Sverige ska leva har engagerat sig extra i ersättningsfrågor och möjligheterna till delägarskap i olika satsningar. Vi ser vindbruket som en möjlighet till arbetstillfällen och ekonomisk nytta i ett längre perspektiv för landsbygden.

Hela Sverige ska leva som organisation har tydligt tagit ställning för vindbruket i Sverige och ser det som en nationell resurs med stark lokal tillhörighet.

Summary

The Swedish Village Action Movement (Hela Sverige ska leva) began its involvement in wind farming early in 2008.

An application for funding was submitted to the Swedish Energy Agency and it was granted towards the end of 2008. The project is being run with the goal and objective of supporting and mobilising commitment at local level to the build-out of wind power. We saw opportunities to complement the ongoing work to create sustainable communities, since part of the re-alignment process in Swedish society requires the availability of renewable energy resources.

Our approach has been to participate both in our own activities and other players' activities. During the project period we participated in about 20 meetings/events focusing on wind power at the local level. The themes and issues to which we have been invited were in line with the wishes of the organisers.

Our project initiated and carried out three national seminars: "Byavind (village wind) I, II & III" on the overarching theme - local wind power and the benefits to the local community.

We focused on different areas:

Byavind I, local funding/compensation for encroachment in the living environment.

Byavind II, cooperative ownership.

Byavind III, wind power in farming and forestry.

The Swedish Village Action Movement has a large network in rural Sweden and a broad proactive membership, so wind power issues had an indisputable place in the two autumn meetings.

5

Our cooperation partner has been Tore Wizelius of Vindform, author of several books on wind power: regional energy providers, non-profit and local wind power associations and the county rural councils in The Swedish Village Action Movement. We have been invited by organisations that include county administrative boards, county rural councils and wind power associations.

Our target achievement was, among other things, to enthuse wind farming establishment. And we feel that that we have met the need for a forum to discuss these issues. Many have found the inspiration to continue with their projects. We have been able to pass on knowledge between different levels – municipal, regional and project level – and to present exemplars.

We have met opposition in several places and anger at poorly executed consultations and lack of information. Individuals and groups have felt ignored and marginalised and that their views have not been considered.

The Swedish Village Action Movement has also put special focus on compensation issues, the important consultation process and opportunities to become part-owners in different ventures. We see wind farming as a source of new jobs and economic benefits in rural areas in a long-term perspective.

The Swedish Village Action Movement as an organisation has taken a clear stance in favour of wind farming in Sweden and sees it as a national resource with strong local roots.

Bakgrund

Hela Sverige ska levas bas är byarörelsen som består av drygt ca 4 700 lokala utvecklingsgrupper som finns i hela Sverige. De bildas när människor känner behov av samverkan och vill påverka tillvaron i sitt lokalsamhälle, vars geografiska avgränsning man bestämmer själva. Grupperna är till exempel, byalag sockenföreningar, samhällsföreningar eller intresseföreningar och är partipolitiska och religiöst obundna.

Gemensamt är att de verkar över föreningsgränserna och ser till helheten i sin bygd. Dessa utvecklingsgrupper utgör myllan i organisationen Hela Sverige ska levas som är organiserad i kommunbygderåd på den kommunala nivån och länsbygderåd på länsnivå. Ett 40-tal medlemsorganisationer finns också med. Några exempel är studieförbunden, Hushållningssällskapet, LRF, Småkom med flera.

Den gemensamma nämnaren är intresset för att utveckla en levande landsbygd – med allt vad det innebär från energiproduktion, service, arbetstillfällen, skolor, bredband, entreprenörskap och så vidare.

Projekt lokal vindkraftsutveckling formaterades utifrån att komplettera ett befintligt projekt på nationell nivå, projekt Hållbara Bygder med syfte att skapa lokal omställning. Där ingick konkreta planer kring just energiproduktion. Lokala grupper aviserade intresse och vilja att utveckla och ta tillvara vindkraftsutbyggnaden på lokalbefolkningens villkor.

Frågeställningar som har dykt upp och behöver hanteras;

- * Vad får vindkraftsutbyggnaden för konsekvenser för landsbygden, kommuner och lokalsamhällen?
- * Gynnar vindkraften den lokala ekonomin, på kort och lång sikt, eller kommer pengarna som vindkraften genererar att blåsa iväg någon annanstans?
- * Kan vindkraften ägas och drivas lokalt så att den blir till nytta för bygden?

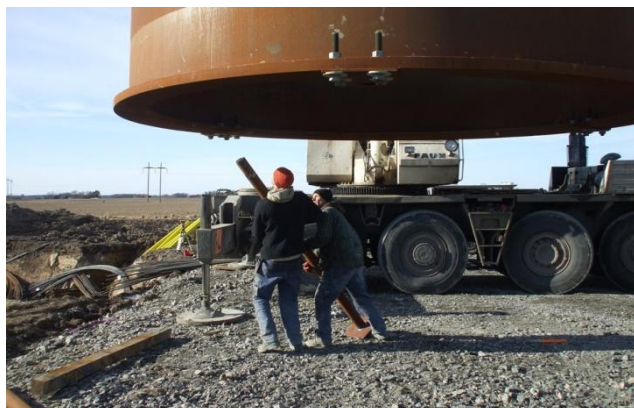
En realitet att förhålla sig till är, att lokala grupper och lokalsamhällen har liten möjlighet att själva göra stora investeringar, som det så många gånger handlar om när goda vindlägen ska nyttjas. Då kan ersättning till bygden från vindkraftsproduktionen utgöra eller bli en betydande skillnad för en bygd och dess förmåga att bygga egen lokal ekonomi för utvecklingsarbete. Bygdersättning ses som en kompensation för intrånget i livsmiljön. Möjligheten till delägarskap i kooperativa former har också varit viktig del i diskussionerna. Samt hur kommunerna gett inflytande i planeringsprocessen för att tillgodose omsorgsfull placering och utformning.

Foto;Elisabeth Otterdahl,Varberg

Projektets mål

Ambitionen var att bidra med konkreta etableringar under projektiden samt att identifiera ett flertal. Vi hade också satt som mål att tillsammans med marknadsaktörerna och den lokala nivån att utveckla ett tillvägagångssätt när det gäller lokal förankring och samrådsförfarande. Allt för att bidra med smidigare beslutsprocesser och entusiasmera landsbygdens grupperingar och människor att se möjligheterna.

foto; Hans Lundmark Larv

Projektledning och medverkande

Projektet har genomförts med Hela Sverige ska leva som projektägare. En projektledare har jobbat halvtid med att planlägga och genomföra aktiviteter.

Till samarbetsparter har vi haft Tore Wizelius, Vindform, författare till flera böcker om Vindbruk, regionala energibolag, ideella och lokala vindkraftsföreningar samt länsbygderåden inom Hela Sverige ska leva. De som bjudit in oss har varit länsstyrelser, länsbygderåd, vindkraftsföreningar med flera.

Här några exempel på samarbetspartners;

Norrbottnens Energikontor NENET, Piteå Kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Lantbrukarnas Riksförbund LRF, Region Gävleborg, Hälsinge Vindkraftförening, Halland, Östergötland och Kronobergslänsbygderåd, Förenade Vindbyar.

Aktiviteter

Ett övergripande syfte med de (egna) planerade aktiviteterna har varit att mobilisera kraft och energi för lokala grupper och lokalsamhällen att ta tillvara vindkraftsutbygganden.

Vi har velat skapa bra forum för diskussioner, erfarenhets- och kunskapsutbyte och nätverksbyggande mellan lokala och kommunala nivå, mark- och lantbruksägare.

Målgruppen har varit lokala utvecklingsgrupper, privatpersoner, lantbruks- och markägare, representanter för den kommunala nivån, både etablerade och kommande vindkraftskooperativ.

Aktivitetslista

November 2008 – tom mars 2009.

13-14 nov 2008, Representation vid Nätverkets serie Vindkraftsdialog/Kalmar

3-4 dec 2008, Diskussionsgrupp lokal vindkraftsutveckling Hela Sverige ska leva´s Höstmöte.

9-10 dec 2008, Representation vid Nätverkets serie Vindkraftsdialog/Höör

28-29 jan 2009, Diskussionsgrupp för lokal vindkraftsutveckling vid stormöte vid Hela Sverige ska leva´s Projekt Hållbara bygder.

Jan – april 2009, Planering för seminarieserien Byavind

5 feb 2009, Deltagande på Mellansvensk vindkraftssamling, konferens.

10-11 feb 2009, Representation vid Nätverkets serie Vindkraftsdialog/Dalarna

18-20 mars 2009, Rundresa och möten politiker och tjänstemän Bräcke, Strömsund, Östersund

23 mars 2009, Miniföreläsning om möjligheter kring lokalvindkraftsutveckling i Mantorp med Leader Folkkungaland.

April 2009 – december tom 2009

4 april 2009, Katrineberg – Föredragning om lokal vindkraftsutveckling.

* 28-29 april 2009 Seminariet Byavind I, Piteå

2 maj 2009, Olofström - Föredragning om lokal vindkraftsutveckling.

7-8 maj 2009, Nationella vindkraftskonferensen Kalmar.

14 maj 2009, Uppsala - Föredragning om lokalvindkraftsutveckling.

28 maj 2009, Studiebesök vid lokalt vindkraftsbygge i Larv.

* 16-17 sept. 2009, Seminariet Byavind II, Söderhamn

* 15-16 okt 2009, Seminariet Byavind, III Kosta

6 nov 2009, Möte & diskussion i Hammarstrand.

15 nov 2009, Miniföreläsning om möjligheter kring lokalvindkraftsutveckling i Klockrike Östergötland.

25 nov 2009, Uppsala - Föredragning om lokalvindkraftsutveckling.

8-9 dec 2009 Diskussionsgrupp Lokalvindkraftsutveckling vid HSSL´s Höstmöte.

* **Seminarieserien** Byavind I, II och III.

Övergripande tema var vindkraft och dess lokala nytta. Vi satte fokus på ersättningsfrågan till bygder – kooperativt ägande och vindbruk på lant- och skogsbruk. Programmen för de olika seminarietillfällena var menade att göra det möjligt att bygga upp ett nätverk för vindkraft.

Efter några inledande presentationer, som gav en gemensam kunskapsplattform, delade vi upp oss i smågrupper för att diskutera angelägna frågeställningar, och förhoppningsvis komma fram till vilka frågor som är viktiga att driva.

Resultat

Fullständiga rapporter från respektive Seminarium Byavind återfinns på www.natverketforvindbruk.se och www.helasverige.se

Även rapporter från Hammarstrand 6 nov 2009 och Klockrike 15 nov 2009.

Vi kan se och fick tydliga och konkreta återkopplingar under seminarieriet, att det gav inspiration till deltagarna som ville föra vidare slutsatserna, som skrevs in i en agenda efter varje avslutat seminarium.

Här några exempel hämtade från alla tre seminarier;

- Inom Övertorneå kommun; föra vidare seminariets slutsatser uppmantra kommunen att våga satsa på ett kommunalt ägande av vindkraft.
- Erfarenhetsutbyte och samverkan mellan ideella, offentliga och privata sektorn.
- Sprida erfarenheterna från seminariet genom medborgardialog.
- Få fler organisationer att ordna olika utbildningar, samråd, seminarier mm, bland annat genom Akademi i Norr.
- Informera och utbilda i de sammanhang som är lämpliga – kopplat till klimatförfrågan.
- Ersättning/återföringsmedel till bygderna. För att komma vidare samlar vi representanter från vindkraftsbranschen, LRF, skogsägare, Hela Sverige ska leva. Målet ska vara att ta fram riktlinjer och förslag om hur medlen ska förvaltas och fördelas.
- Ta fram fakta om vindkraftsekonomi.
- Sätta press på kommunalpolitiker – skapa opinion.
- Se till att kommuner går samman i en gemensam organisation, på samma sätt som Sveriges vattenkraftskommuner.
- Vindkraften kan bli en typ av föreningsrörelse, som drivs affärsmässigt för en ökad lokalproduktion av energi, som kontrolleras lokalt.
- Landsbygdens möjlighet till ekonomisk stabilitet. Arbetstillfällen, nya nyttor & verksamheter inte bara från vindkraften utan andra kringeffekter.

Det vi kan uppfatta är, att aktiviteterna har bidragit till att förmedla kunskap om vindbrukets lokala och regionala möjligheter som stöd för vindbruksutbygganden i Sverige. Länsbygderåden har bjudit in egna medlemmar till möten med tema vindkraft som lett till ökat intresse.

Foto; Tore Wizelius

Studiebesök i Hagskrub några mil från Kosta, strax söder om Lenhovda.
Verket en Enercon E-53 800KW, står på en liten höjd mitt i skogen.
Navhöjden 73 meter en bra bit över trädskronorna,
Produktion ca 1 300 000 kwh/år vilket är förväntat för ett verk omgivet av skog .
Ågs lokalt av tre personer.

Fortsättning

Medel är sökta och beviljade och under 2010 kommer vi att fortsätta med Projekt Lokal Vindbruksutveckling II.

Syfte är att fortsätta att underlätta vindbruksutbyggnaden i Sverige, speciellt på landsbygden.

Våra tidigare mål har vi kvar:

- att bidra till etableringar.
- att utveckla och stödja lokala nivåer och marknadsaktörer när det gäller lokal förankring och samrådsförfarande.

Vi har också kompletterat tidigare mål med att:

- Stödja den lokala nivån till att på ett konstruktivt sätt kommunicera med kommunal nivå.
- Producera en film på ca 15 minuter som handlar om vindkraftsutbyggnad, ersättningsfrågor mm utifrån lokal nivå i Södra Sverige Småland/Blekinge/Skåne/Halland.
- Under projektperioden ska vi också tillsammans med representanter från vindkraftsbranschen ta fram (förslag) på nationella riktlinjer om hur återföringen av medel från vindkraftsproduktionen ska förvaltas och fördelas till bygder som upplåter sitt livsutrymme för vindbruket.

10

Vår samarbetspartner kommer, bland andra, att vara vindkraftsexperten Tore Wizelius. Tillsammans med Högskolan Gotland ska vi arrangera videokonferenser över landet. Transitions Sweden är också ett forum vi kommer att nyttja och Hela Sverige ska levas eget landsomfattande nätverk.

Kommentarer

Vår tanke är att om utbyggnaden av vindbruket i Sverige ska få en bred och långsiktig acceptans behövs flera insatser från olika nivåer. Bland annat behövs mötesplatser för kunskapsutbyte och dialog mellan intressenter. En effektiv och långsiktigt hållbar energiomställning kräver lyckade processer som säkerställer fortsatt förändringsvilja. Vår målsättning är att mobilisera och entusiasmera den lokala nivån till att bli en aktiv medaktör i energiomställningen. Detta för att klara de svenska målen i omställningen till förnyelsebara energikällor.

Slutsatser

Mängder av samtal har först både vid möten, konferenser, via mail och telefonsamtal med människor över hela landet och några slutsatser man kan dra;

- Brist på information är alltid största anledningen till frustration.
- Rätt information till alla är oerhört viktigt.

Ska man - oavsett ämne – i en process få med människor i en positiv utveckling, så bör man sträva efter och se till att enskilda i gruppen det berör uppfattar sig;

- Sedda
- Hörda
- Respekterade
- Accepterade

Det är demokrati och det tar lite tid och man får räkna med att det ändå finns de som ställer sig utanför.

**Vindkraften är en
nationell resurs med
stark lokal tillhörighet**

Projektledare, C. Andersson

Hela Sverige ska leva
Stortorget 7 SE – 111 29 Stockholm
08-24 13 50

Cecilia Andersson
[cicci.andersson "at" helasverige "dot" se](mailto:cicci.andersson@helasverige.se)
070 – 510 10 36